

LA NOSTRA TERRA

REVISTA MENSUAL DE LITERATURA, ART I CIÈNCIES

PERTENECE A LA BIBLIOTECA
DEL
ATENEU BARCELONÉS

ELS TEMPS NOUS

Quan escriguérem el nostre darrer editorial, encara no havia caigut el general Primo de Rivera, però a l'horitzó apareixien clarianes que semblaven anunciar la nova llum d'un sol naixent. Els nostres auguris han estat plenament confirmats, i avui ens trobam davant una porta oberta, que ens deixa el pas franc per seguir lliurement el nostre camí.

Però, ¿quin és el nostre camí? Quan fundàrem LA NOSTRA TERRA—ara ha fet dos anys—diguérem que no veníem a actuar en política, que ens empenyia solament el desig de fer cultura, el propòsit de propagar la nostra llengua i l'amor a les coses nostrades, la necessitat de donar a conèixer els nostres valors literaris i científics passats i presents.

Els esdeveniments que s'han succeït aquests darrers dies, el canvi precipitat de Govern, obliguen més que mai, en funció social, a tothom a actuar decididament en el camp de la política.

Fa temps que tothom convenia en la necessitat que la política dictatorial de Primo de Rivera s'acabàs, però, a l'ensem, tots pensàvem que tampoc l'antiga política, en la forma característica que tenia abans del cop d'Estat, no podia tornar.

Situats en el moment actual, davant un avenir indecís i incògnit, ple de nebuloses i temences, amb la probabilitat que retornin els usos

i costums passades, malgrat el convenciment unànim que precisa renovar els motllos i procediments, ¿hi ha cap ciutadà, cap institució social, que pugui honradament abstenir-se d'actuar en la política del seu poble? Nosaltres, creim que no.

Una actitud pasiva, una actitud indiferent davant l'avenir asse nyalat, davant l'administració futura dels nostres propis interessos morals i materials, seria suïcida, poc noble i poc escaient a la nostra significació i al nostre ideari.

La porta resta oberta i ens sembla que ningú no pot romandre en el llindar. Tots hem de passar-la amb la nostra pròpia significació, com a ciutadans conscients dels seus deures socials i units pels forts lligams d'un mateix idealisme.

El nostre ideal és el regionalista—no teníem necessitat de dir-ho— i és per això que ens convé recordar aquelles paraules del bisbe Torras i Bages, mai tan escaients com ara: “ El menyspreu de lo propi és sempre mala senyal, no devem mai fiar-nos dels partits qui tot ho volen anar a cercar fora de casa; l'amor ben ordenada comença per si mateix, i per això nosaltres no podem menys de saludar amb amor la tendència a estudiar i restablir les nostres coses, l'afició a la literatura, al dret, a l'indústria o a la llengua del país”.

Convé meditar individualment i col·lectivament les actuacions futures, però, no hi ha dret a romandre closos dins cap torre de vori.

Individualment i col·lectivament, l'ideal polític el noble intervencionisme polític és deure de tot ciutadà complet. Deure que no podríem defugir, d'altra banda, sense fer mancament a les nostres aspiracions i als nostres esforços—tan petits si es vol, però tan sincers—al servei d'una major Cultura integral de Mallorca.

PUNTS A LES IS

DIA 3 de febrer deixà d'ésser Governador Civil de Balears, a conseqüència dels recents canvis polítics, el senyor Pere Llosas i Badia. Segons l'editorial de "La Almudayna" del dia 7 "Bajo su mando no se sabía en Mallorca, a no ser por pequeñas reservas que afectaban a círculo reducidísimo de personas, si gobernaba una dictadura". Per ajudar a una més seriosa redacció de la història contemporània, en preparació de la futura, nosaltres, que no tenim inconvenient de comptar-nos en aquest *reduidísim* cercle, tenim també interès en fer constar i raonar, avui que podem i sense cap casta de reserves, la posició en què ens trobàvem davant l'autoritat del Sr. Llosas.

Per part seva, Don Pere Llosas i Badia, ex-carlí, ex-maurista, ex-alfonsosalista, i ex-pupí ara mateix, suposat que la U. P. ja ha fet a tots, que diuen, estigué des d'un principi enfront de LA NOSTRA TERRA. Tengué, ja de tot d'una, el bon nas innegable d'endevinar en nosaltres un element desafecte al govern d'excepció que ell representava, i que podia comprometre en certa manera, només pel sol fet d'existir, la beatífica tranquil·litat del seu contentisme polític. Res no demostra millor l'ombra de preocupació que arribàrem a fer-li a estones, que la minuciositat amb què curava de la censura de les nostres proves.

El llapis roig féu en les seves mans, operant sobre les galerades d'aquestes pàgines, veritables filigranes dignes d'eterna memòria. Els versos de Maria Antònia Salvà que publicam en aquest número caigueren sencers, pobrets!, com caigué el passat novembre un article sencer de N'Antoni M. Sbert sobre "El nostre esperit universitari", publicat després el dia 7 de febrer a "La Publicitat", de Barcelona. Altres vegades la mort no era tan definitiva, però quedava l'original tan desfigurat que és precís tornar-lo a publicar per donar-ne el sentit complet, com és el cas del treball del P. Miquel d'Esplugues que va també en aquest número. Quan era més interessant,

però, és potser quan el llapis roig es posava amablement al nostre servei, ajudant-nos a la correcció corrent de proves, com en tatxar la *e* de *Felipes*, deixant-ho en *Felips d'Espanya*, n.º de març 1929, p. 108), o en corregir "fraseologia espanyola" substituint-ho per *castellana*, al marge, en flagrant contradicció, dit sia de pas, en aquest últim cas amb el diccionari de la Reial Academia Espanyola (n.º de desembre 1929, art. de J. Maspons Anglasesell: "La Unió Sagrada").

A voltes eren trossos copiats d'altres revistes o diaris els que aquí no podien sortir, com la nota d'"El Matí" sobre les curses de cavalls (n.º de juliol 1929) o unes paraules en occità de J. P. Regis, reproduïdes de "L'Amic de les Arts" (n.º de març 1929, p. 112). Però el que més indignava era l'autoritat governativa posada al servei de preferències personals, coartant injustament el lliure joc de la crítica en matèries perfectament opinables. Així per exemple, era *tabú* la qüestió de les noves vidrieres de la catedral. Un article sencer sobre aquest tema ens fou tirat a baix, acompanyat d'una nota autògrafa que deia: "No puede tolerarse una crítica tan dura y *acerva* (sic), destinada, más que a corregir defectos artísticos, a encender las pasiones". Sobre el mateix tema ens era suprimit un solt del Noticiari del n.º de maig 1929. És que respecte a aquesta qüestió l'autoritat civil havia pres posicions ja; com en tenia preses respecte d'altres persones com, per exemple, demostra la supressió del final de la nova del Noticiari sobre *Studia*, del n.º de juliol 1929, que acabava així: "...de presentació, gràcies a una R. reveladora d'una persona que ens fa saber que té la coa de palla". Altres indrets gaudien també de protecció. Així en el n.º de març, en parlar de l'ornamentació modernista, o sia la urbanització (?) de la murada, no podíem dir que els brolladors eren "de planta bonyarruda com una coca de Nadal", i que "pregam a l'autor del projecte que no s'oblidi de posar en lloc visible un ròtul amb el seu nom, per bé que no importa"; ni en tornar-nos a referir a la mateixa ornamentació ciutadana, en el n.º d'abril, podíem dir que aquells safaretgets ens semblaven "una monada".

Bastin aquestes mostres per a fer veure la meticulositat amb què se'ns examinava, i el tracte, al nostre semblar parcial, de què érem objecte. I bé, d'on ens podia pervenir tant d'honor? En el fons, no érem per aquell senyor d'Olot, tots plegats, més que uns separatistes. I aquest mot, insígnia de persecutors i justificant de tants d'abusos durant el darrer lustre, no veia Don Pere Llosas—cap-pare del paternalisme vergonyant sota la fèrula del qual hem anat tirant llarg

temps en aquesta terra—que aquí, a força de voler dir molt, no tenia en realitat més significació que la que ell mateix volgués infondre-li, donant-li patent de cors. Separatisme vol dir separació, ablatió. D'on? però, de qui? D'ell i del que ell representava? Concedit i reconcedit. Ara si era la seva pretensió d'incloure'ns en aquella significació vitanda, part damunt tota altra atrocitat, segons la còmoda ètica política al servei del possidentisme actual, exclòs i tot de la darrera ampla general amnistia del 6 de febrer, sap prou bé el Sr. Llosas que deixava la seva pròpia bona fe en interdicte en estendre aquella significació a campanyes com la tristíssima de les escalinates del Mirador, per exemple, i a persones com el Sr. Josep Ramis d'Ayreflor, prestigiós i competentíssim president per aquells dies de la Comissió Provincial de Monuments que tan bé sabé defensar, fins allà on li fou permès, la dignitat i autoritat del càrrec.

Arribà un moment que defensar el projecte primitiu d'escalinates del Mirador, aprovat anys enrera per un Ajuntament constitucional de la ciutat; que dissentir i atacar els flamants finestrals de la Seu era titllat de separatisme, i com a tal insuflat a Madrid. I nosaltres volem creure al Sr. Llosas, persona de cultura, apart del cursilisme sovint pujat de les cites bíbliques i clàssiques dels seus escrits i discursos, prou intelligent per tenir-lo a ell pel primer convençut de la manca de base d'aquest joc perillós, del que no tenim la pretensió d'aparèixer com a víctimes, però sí amb dret a denunciar-ne certs trists resultats. Perquè res no hem de rectificar a les directrius de certes campanyes que tenim per ben orientades, igual que tenim per funestes—en l'aspecte artístic de la urbanització de la ciutat i del respecte als nostres monuments,—les realitzacions de les escalinates actuals del Mirador i de la sèrie actual de les vidrieres catalanes de la Seu.

I ens ha saltat ara de la ploma un mot significatiu: el de catalanes. Perquè per nosaltres era més trist que tot això de què hem parlat, el fet que ens vengués de part d'un senyor que la primera vegada que arribà amb representació d'Autoritat a Mallorca, féu sentir en el saló de la Diputació Provincial, per primera volta, la seva veu en la mateixa llengua nostra.

L. N. T.

A L'ALT EN JAUME (1)

TON poble som, i amb fe lleial
servam la llengua del casal
que amb la tempesta més s'abriva;
que fou pels avis "morta-viva"
i és per nosaltres immortal.

MARIA ANTÒNIA SALVÀ

(1) Poesia suprimida per la censura en el número de gener 1929.

Darreres pàgines

d'una semblança de Verdaguer (I)

MALGRAT les seves fervors patriòtiques i la indignació, potser no sobrepassada, dels seus cants, la concepció del patriotisme de Verdaguer és ampla i acollidora.

Amava amb deliri "la Catalunya petita"; però la veié sempre com formant part de la constel·lació ibèrica de pobles agermanats a base de respecte cordial, de llibertat i d'emulació.

Si la primera i més essencial valor de les nacionalitats, grans o petites, és la llengua, pocs han fet per la nostra més que Verdaguer.

Enriquir-la amb dos poemes immortals, és posar les bases seves indestructibles.

Però en l'entreforc de "L'Atlàntida", del "Canigó", de l'"Oda a Barcelona" i d'altres cants patriòtics, la Catalunya que Mossèn Verdaguer somiava i cantà no és pas una Catalunya reclosa dins ella mateixa, i exposada tothora, consegüentment, a morir d'asfíxia, d'anèmia o de traïdoria, sinó una Catalunya transfusiva del seu esperit i de la seva vitalitat a la resta peninsular, més empobrida que no ella, si altre no, perquè les primeres llibertats sacrificades foren les llibertats castellanès, i perquè ha pesat més immediatament sobre altres terres que no la nostra el pes exhauridor d'una acció imperial.

A vegades he pensat si, en l'àrea de l'inconscient patriòtic, el drama verdaguerià no fou també l'enverinament de les dues més antitètiques i més ruïnoses formes del patriotisme peninsular: centralisme incomprensiu i exasperat secessionisme.

Quatre centúries de política antinatural no han fet sinó esqueixar branques del tronc i ressecar el tronc, perquè tenia en un ermot son arrelam.

Quatre centúries de resignació o de reacció han produït la més

(I) Publicat en el número de juliol 1929, amb grans mutilacions, per imposició de la censura governativa.

lamentable escisió espiritual. No serà confegida sínó a base de comprensió i de llibertat.

* * *

Englobar amb visió de conjunt la tragèdia verdagueriana, és recordar aquelles paraules de Jesús: "Per ventura no convenia que el Crist patís i entrés així en la seva glòria?" (Luc. XXIV, 26).

Incompresos o perseguits, els grans homes deuen molt al remolí de passions, sempre a punt d'esdevenir tragèdia, que provoca en general llur pas per la terra.

A més, gràcies a les altes facultats que de Déu reberen, ells frueixen com ningú. És natural que també sofreixin més i sàpiguen sofrir millor que la resta dels humans.

Entre les positures més antipàtiques i inelegants cal comptar-hi el rondinar dels grans homes. Els qui ho són de bo quasi no ho fan mai.

Quan Verdaguer començà, era que ja davallava. (I que amb frenesí l'ajudaven a davallar). Excusem-ho, per la tromba de martiris que caigué al damunt d'unes espatlles, altrament i per tants de motius, debilitadíssimes.

Mes, "per ventura no convenia que entrés així en la seva glòria?". La seva tragèdia haurà contribuït com cap altra cosa a merèixer en ordre a la vida eterna. Serà a més de gran eficàcia quant a la seva celebritat, pel judici contradictori que deixa obert, puix totes, generalment, les grans anomenades s'alimenten d'aquests judicis.

Davant resultats tan positius, beneïda sigui la seva tragèdia.

Esborrades siguin davant la història les passes en fals del sacerdot-poeta, pretext inconsistent de les seves persecucions, maltractes, etc.

Cancellada sigui la culpabilitat dels seus detractors i perseguïdors. A desgrat llur, li hauran fet de pedestal per enfilarse.

En el cel, més amunt del que li hauria pertocat, cas de viure i morir en el Palau de Comillas.

En la terra, amb una immortalitat que pocs tenen més assegurada.

Ni en setial més resplendent, per l'aurèola quasi divina del martiri.

P. MIQUEL D'ESPLUGUES

LA BLANCOR DE LA FLORIDA

LA magnífica eclosió dels ametllers ha tornat a blanquejar els nostres camps. El miracle de cada any s'ha tornat a repetir amb la puntualitat acostumada. Primer unes rosetes pàl·lides dalt un brot primicer, llavors el balbuçeig claríssim de tots els arbres, i més tard tota la plana brufada de tonalitats blanques i rosades, talment un somni.

És un goig exquisit donar una ullada als voltants de la ciutat quan febrer comença a llenegar sobre la florida. Els tòpics literaris —neus, flors, capvesprades—perden la seva qualitat refregada per convertir-se en un espectacle nou. I és que els modernistes en literatura s'obliden que a tothom agrada allò que és bo, i no perquè siguin un poc rebutjables les pàgines de calendari amb estampes del “Blanco y Negro”, s'ha de pensar que aquests espectacles de la natura hagin perdut l'encant. L'obra de Déu sempre serà bella i no passarà mai.

Jo sempre he estat partidari, en general,—i d'una manera especial en la literatura—de l'humil i auriolat amb la claror de la senzillesa. Un caminet planer, ran del ramell blanc d'un ametller florit, tenint per fons la blavor aclarida de Galatzó, i al marge el fregadís de les aigües de la Riera, val tant com el més espectacular dels panorames anunciats a totes les andanes de les ciutats d'Europa.

Convendria educar el gust de molta gent—inclòs de la que es diu afectada de literatura—a fi de depurar-lo, minvant el prestigi de les coses transcendents. Apelles Mestres ha parlat de la simfonia del silenci. Jo parlaria també de la grandesa de les coses petites; de que val més un punt d'alegria que una torre de doblers.

És una educació franciscana. És el goig viu posat en la contemplació de les coses netes i clares com una riassa d'infant.

És l'antítesi d'una nova manera literària. El pol oposat de les extravagàncies i “boutades” de l'estil modern. És un fons cast i puríssim d'un quadre de l'escola florentina, comparat amb la foscor ennuvolada de les pintures de Zuloaga.

A voltes, arriba que a força de parlar de les coses aquestes perden la seva ingenuïtat i valor primitiva. Mallorca i els seus bells paratges corren aquest perill. Me sembla que en parlam massa. Volem convertir en indústria allò que fou tan delicat en mans dels poetes. I això enclou el perill que desvirtuem i llevem caràcter a tot allò nostre, i ens quedem després desfigurats per la invasió de tot el que és exòtic.

Siguem els qui som. No cerquem noves fórmules, que podran ésser molt bones, però que no seran millors que les nostres.

Vetaquí com un ametllerar florit suscita pensaments de tota casta i fa filosofar. La seva alba llum posa clarors en l'esperit. I és un poc ingenu associar figures històriques a un paisatge determinat. Això sí que és un vertader tòpic. Les altíssimes concepcions lul·lianes no són fruit de Miramar. Són la concreció dels ideals d'un esperit fortíssim qui tan aviat hauria sentit el confort del seu Amat dalt les asprures de Randa, com guaitant al mirador del coster enfilat dalt la blavor, com arrecerat en el si de la cella fosca i humida.

Me direu que he començat parlant de la florida dels ametllers i que me n'he anat per les branques sense perdonar entreforc.

¿És que, per ventura, no estan de moda les "charlas líricas"?

Doncs figurau-vos que a mi, ara, m'ha donat pels nous motllos. Serà un article que tindrà de tot. Com un "cock-tail".

¿I haveu vist mai res tan oposat a la nostra florida d'ametllers com un "cock-tail"?

GABRIEL CORTÈS

“P R I M O V E R E”

De G. CARDUCCI

Mira: del braç del lent hivern arriba
i nua encar tremola al bes de l'aire
la primavera: el sol rera ses llàgrimes
brilla fulgent, O Làlage.

En llur bresol de neu les flors desperten
i curioses al cel els ulls aixequen:
dins son esguard poruc vaga una trèmula
ombra de somni, O Làlage.

Dins la son hivernal, dessota el càndid
llençol de la nevada somniaren
les flors l'aurora humida, els llangorosos
sols i ton rostre, O Làlage.

En l'esperit qui dorm, què hi somniaren
mos pensaments? A ta bellesa càndida
perquè trista somriu rera les llàgrimes
la primavera, O Làlage?

“VERE NOVO”

Sorgint el sol darrera dels blancs núvols guaita
el blau i clama:—O primavera, vina!

Entre els costers onejants canta-li amb plàcid murmuri
a l'aura el riu:—O primavera, vina!

—O primavera, vina!—rediu a son cor el poeta,
i els ulls esguarda teus, L'alage pura.

C O N G E D O

A llurs cantors els reis antics posaven
collars aurífics sobre el pit; els pobles
pels seus joglars les mans batien, altes,
en homenatge.

Per premi al vers, qui dalerós s'envola
des del record a l'avenir, demano
plena una copa a l'amistat, i el riure
de la bellesa.

Pur com record d'una abrilenca aurora
és de les belles el somriure, a l'hora
que el temps fugaç a cloure, ardit, s'apresta
el novè lustre;

i enllà del beire que l'amor arbora
vola la imatge de la mort serena,
com vers tu, sota els plataners d'Ilissos,
Plató, volava.

JOAN PONS I MARQUÈS, TRAD.

LA LLUITA CONTRA LA FOLLIA

IV

LA PROFILÀXIA MENTAL

EXPOSATS queden, en números anteriors (I), el concepte de follia i les seves causes conegudes (Etiologia). Fins ara no hem fet altra cosa que labor preparatòria, ja que l'objecte formal del nostre treball és l'aplicació de tot el que hem dit abans o sigui la discussió dels remeis. Fem, doncs, l'inventari de les armes amb què podem comptar per lluitar contra la follia i estudiem la manera d'obtenir la màxima eficàcia.

Doble és, com assenyalàrem anteriorment, l'objectiu de la Higiene mental; d'una banda la preservació de les psicopaties, de l'altra la conservació o millorament de l'equilibri psíquic. D'aquí que s'estableixi una divisió de bon principi dins la nostra ciència: La profilàxia mental i la higiene mental pròpiament dita. Parlem avui de la primera.

Conegudes les causes no ha d'ésser difícil comprendre l'organització de la lluita contra la follia; l'estudi analític dels mitjans per combatre-la es desprèn forçosament de l'etiologia. ¡L'extirpació de les causes! Vetaquí l'ideal! Ideal utòpic, no cal discutir-ho, però al qual devem acostar-nos dins els termes que les realitats permetin. Lluitar contra les causes de follia serà sens dubte obra positiva.

Mes, en arribar a aquestes lògiques conclusions, sorgeix tot d'una una qüestió prèvia: ¿Coneixem avui la totalitat de les causes de follia? ¿Tenim per altra banda una idea clara de la naturalesa íntima de les seves manifestacions? ¿Quina és la causa que d'una manera insospitada i cruel, converteix en un dement precoç aquell

(1) Juliol i setembre de 1928, abril i octubre de 1929.

company d'estudi tan intelligent i capacitat, la vàlua del qual tots reconeixíem? ¿Per quin misteriós mecanisme un home que a la nit es colga tranquil, i amb una apariència de salut psíquica completa, es desperta a la matinada en plena exaltació delirant sota les urpes de l'esglaiadora psicosi *krepeliniana*?

Malauradament, no ens és possible donar una satisfactòria resposta, no podem contestar afirmativament a aquelles primeres preguntes, ans bé estem prou lluny de dominar l'etiologia i la patogènia de les diverses formes de follia, i com apuntàvem al començament de l'estudi de les causes, estem quasi bé dins la foscuria més absoluta pel que respecta a les dues malalties abans esmentades.

¿Què vol dir això, quina conseqüència treurem d'aquesta trista veritat? Sens dubte, que la primera providència que cal prendre en la lluita contra la follia és intensificar la investigació de les seves causes. Cal que els governs en l'esfera oficial i els filàntrops en la nobilíssima de les iniciatives privades es prenguin com un deure sagrat la protecció de la investigació psiquiàtrica.

L'Estat, en primer terme, deu organitzar l'ensenyament de la Psiquiatria, avui completament oblidat per ell. Al nostre país es poden estudiar oficialment les malalties de la pell (dermatologia); les de l'aparell visual (oftalmologia); les de la gola, nas i orelles (otorinolaringologia); les genitals de la dona (ginecologia), etc... matèries que constitueixen assignatures d'especialitat obligatòries per a tots els metges, però en canvi les malalties mentals, la patologia de la més noble de les cèl·lules de l'organisme humà no té dret a figurar dins el quadre de la carrera de Medicina. És vergonyós el dir-ho, però la Psiquiatria no és ensenyada a les nostres aules i els estudiants surten de les facultats totalment desposseïts d'aquesta ciència, si els professors de Medicina Legal no cuiden de subsanar, encara que molt superficialment, degut a l'extensió de la seva assignatura, una deficiència tan capital (1).

S'imposa, doncs, la creació de les càtedres de Psiquiatria, amb la seva corresponent clínica. I deuen crear-se perquè responen a una doble finalitat: la primera, capacitar al metge general amb els coneixements psiquiàtrics indispensables per l'exercici digne de la

(1) Sigui'ns permès aquí citar la formosa actuació del Dr. Saforcada, dilecte professor de la Facultat de Medicina de Barcelona, qui amb un esperit d'amor a l'ensenyança que l'honora dona aquest any, a més del curs oficial de Medicina Legal i Toxicologia, un altre voluntari de Psiquiatria forense.

professió; la segona, estimular les aficions de la joventut mèdica cap a l'esfera de l'assistència o de la investigació psiquiàtriques. No cal insistir damunt la importància d'aquest darrer punt, com a primera condició per formar planters de psiquiatres.

Però no basta crear les càtedres, és necessari treure tot el profit científic possible dels quantiosos lots de malalts mentals existents als nostres manicomis. Cada un d'aquests establiments deu convertir-se en un Institut científic de primer ordre, tal com avui s'entenen els novells hospitals, on a més de posar a contribució l'arsenal de la moderna terapèutica es pensa sempre en l'ensenyança, en l'aprofitament dels casos clínics.

Per arribar a aquest perfeccionament estem encara molt enrera; cal tornar-ho a pastar tot, i amb un esforç de magna reorganització, unificar els serveis manicomials i donar al cos mèdic el degut prestigi, juntament amb la màxima responsabilitat. Quant a la part material deu estar a l'altura del fi que es persegueix, tant pel que fa referència a la instal·lació i sosteniment dels laboratoris i biblioteca, com a la dotació del personal, punt aquest molt digne d'ésser tengut en compte, ja que la investigació científica exigeix una atmosfera de serena tranquil·litat, no torbada per imperatius econòmics.

Si de l'actuació oficial passem a l'esfera de les iniciatives particulars, podem dir que encara tot està per fer. No abunden per desgràcia, els mecenes; rares, raríssimes són al nostre clima les flors filantròpiques, ben al contrari d'altres països, Nord-Amèrica, per exemple, on els rics senten la noble pruija de fer bé a la humanitat i destinen bona part de les seves rendes a obres de caràcter benèfic o cultural.

Convencuts de la importància de la investigació psiquiàtrica com a condició *sine qua non* per arribar a conèixer la naturalesa íntima de les malalties mentals a l'ensem que per descobrir causes actualment ignotes, passarem de seguida a l'estudi de la Profilaxia, començant per la lluita contra l'herència patològica, primera de les causes abans exposades.

No hi ha més que una solució eficaç per lluitar contra l'herència patològica i aquesta solució consisteix en *evitar la reproducció dels degenerats* (3). En arribar a una tal conclusió, la Higiene mental

(3) Punt bàsic que deu ésser acceptat per tothom; no així tots els procediments eugenètics, com després veurem.

es confon amb la Higiene de l'espècie i subratlla amb nova força un dels capítols més importants de la Eugenètica.

L'Eugenètica o Eugènica, com la mateixa paraula indica, és la ciència de la bona concepció, «la qui cuida d'establir regles als homes per assegurar a l'espècie una felicitat continuïtat» (Boigey).

Els principis d'aquesta ciència no són nous; l'home ha procurat en tot temps controlar les unions sexuals dels animals domèstics—recordi's el passatge bíblic de Jacob amb els ramats del seu oncle Laban—i de la mateixa manera selecciona dins el regne vegetal els exemplars que més li convenen. Aquesta obra de fixació i depuració de les races constitueix, com és prou sabut, la regla habitual dins la ramaderia, horticultura, jardineria, etc...

Però si bé l'home es desvia per obtenir l'òptima puresa i perfecció racial, extremant fins el límit la vigilància i meticulositat en els creuaments dels animals domèstics (races de cavalls de cursa, de cans de caça, d'aviram, etc.), en canvi no para esment en fiscalitzar les unions dins la raça humana. Com si aquesta pogués eludir el determinisme de les lleis biològiques universals; com si l'home fos una abstracció dins el ritme vital de la natura.

No és comprensible una actitud tan cega i tanmateix podem veure diàriament com es prescindeix de l'exponent racial en la nostra atabalada societat. Molts són els pares que es preocupen de la sort que van a córrer els seus fills a punt de noces, preocupació sens dubte natural i més que justificada, però, diguem-ho tal com és, tots sabem que en aquest cas la paraula *sort* fa referència a les condicions d'ordre crematístic que acompanyen al futur cònjuge, potser qualque vegada es pensa també en la part moral, però jamai no es té en compte la quantia del capítol genèsic aportable, jamai no es pensa amb els fills que han de venir, fi primordial de tot matrimoni (I).

És inconcebible el que està passant, però així és la realitat: ningú no trobarà estrany que uns pares facin discretes o indiscretes investigacions respecte de la fortuna del jove que galanteja la seva filla; en canvi, és ben segur que tothom miraria com un ésser original el pare que exigís l'arbre genealògic o demanés una reacció de Bordet-Wasserman al pretendent que vol formalitzar-se. ¡Quina

(I) "Es, a menudo, culpa nuestra que nazcan los niños con depravada índole. Nos casamos sin que influya en la elección de nuestras esposas más que el encanto de la hermosura, o la cuantía de su capital o de su renta, sin advertir que nos hacemos de peor condición que los jumentos y los ganados, para cuya propagación cuidamos de que cubra siempre la hembra un ser de la misma especie, pero de más noble y pura raza".
P. JUAN DE MARIANA.—*De rege et regis institutione*.

subversió de conceptes...! ¡Quina suïcida inconsciència..! ¡Quanta incultura, encara...!

Vegem, ara, els diversos procediments que s'han preconitzat per evitar la reproducció dels degenerats mentals.

A títol de curiositat, citarem en primer lloc la proposta monstruosa d'Hauswirth, metge i diputat suís, qui a l'any 1924, en prendre part en la discussió del projecte de llei revisant la legislació sanitària, va defensar *la mort dels alienats incurables i dels idiotes* ¡!, com a solució digne d'ésser seriosament examinada pel Govern (1). No estam en el cas de rebutjar aquesta salvatge proposició evocadora del macabre Taigeto i de la brutal exposició del *Pater familias*; per admetre-la caldria abans retrogradar vint segles de Cristianisme.

Consideracions semblants suggereix també des del punt de vista moral la *castració o esterilització dels anormals*, procediment que no constitueix una elucubració d'ordre teòric, sinó una realitat a Nord-Amèrica i altres països. Així veim practicada l'esterilització amb caràcter legal als estats de Wisconsin, Iowa, Carolina del Nord, Dakota del Sud, Luisiana, Virgínia, etc... «De l'any 1907 a l'any 1921 es feren en total 3233 esterilitzacions, de les quals corresponen 2558 a Califòrnia» (Potet). Els subjectes de l'esterilització són, per regla general, els idiotes, imbècils, epilèptics i folls morals i la llei que autoritza aquesta mida preventiva es fonamenta entre altres *considerants* (2) «en l'experiència humana que demostra que l'herència intervé en la transmissió de les citades malalties».

Aquesta afirmació, si bé *a grosso modo* concorda amb la realitat, no està suficientment avalada per la ciència per justificar un procediment tan radical. «Els partidaris més decidits de l'herència mòrbida, reconeixen que la transmissió dels caràcters patològics, no és fatal» (Feré). «El fill d'un epilèptic o d'un alienat pot escapar a la llei d'herència, que no és inexorable, i pot escapar d'ella gràcies als creuaments de les famílies, a l'educació, a la higiene personal...» (Grasset). Com diu encertadament L. Jiménez d'Asúa, els problemes

(1) A idèntiques conclusions arriben els professors alemanys Carles Binding i Alfred Hoche en el seu opuscle *Die Freigabe der Vernichtung lebensunwerten Lebens. Ihr Mass und ihre Form*. Leipzig, F. Meiner, 1920, on demanen autorització legal per l'extermini de malalts i ferits incurables, imbècils i alienats sense cura, etc.. Vegi's: L. JIMÉNEZ DE ASÚA: *La lucha contra el delito de contagio venéreo*. 1925.

(2) Llei de Virgínia de l'any 1924.

de l'Herència encara no ens han entregat tots els seus misteris i és molt aventurat fonamentar damunt base tan insegura mides de tanta transcendència com l'asexualització d'anormals i, més encara, l'esterilització de delinqüents.

Afegirem per acabar que l'Associació central d'Higiene mental anglesa s'ha cregut en el cas de rebutjar la castració forçada dels alienats com a mida impracticable, poc eficaç i de greus conseqüències. No són, doncs, solament les raons morals i sentimentals les que s'oposen a l'esterilització, sinó també altres d'ordre científic i pràctic.

Un altre procediment per evitar la propagació dels anormals és la *Segregació* o sigui l'enclaustrament perenne dels alienats semifolls i delinqüents crònics. «Es tracta d'un procediment negatiu, però que pot ésser eficaç.» (Potet).

Si bé és veritat que es poden objectar les mateixes raons científiques que abans, en canvi les morals quasi bé no existeixen. La creació d'Instituts especials per epilèptics, dèbils mentals, alcohòlics, delinqüents crònics, etc... faria factible la segregació, tenint en compte sempre que aquesta mida deu aplicar-se casuísticament i jamai d'una manera sistemàtica.

La prohibició legal dels casaments entre anormals constitueix un altre recurs profilàctic, la implantació del qual va forçosament lligada a la reglamentació del matrimoni.

Moltes són avui les Nacions que s'orienten en aquest sentit, però Nord-Amèrica fou també la primera que formulà i aplicà les lleis corresponents.

Els clergues americans sembla que iniciaren el moviment, negant-se a beneir les unions si els nuvis no portaven l'indispensable certificat mèdic, on constava el seu bon estat de salut (1). Aquesta actitud fou seguida i enrobustida després per les autoritats i així veim que des del 1 de gener de 1914 regeix a l'Estat de Wisconsin una llei que impedeix el lliurament de la llicència de matrimoni, si abans no es presenta el certificat prenupcial. Disposicions semblants trobam a Nova Jersey, Ohio, Michigan, Delaware, Connecticut, Kentucky, Dakota del Sud, Luisiana, Vermont i no seguim per no allargar la llista.

(1) "A Chicago, el bisbe Anderson i el degà Summer prohibiren celebrar matrimonis sense el certificat mèdic corresponent, exemple que fou seguit entre altres pel Reverent Mabel R. Witham de Boston". Vegi's POTET: *Hygiene mental*,

També són aplicades aquestes lleis a Europa. Seguint l'exemple de Noruega, les han implantades Suècia i Dinamarca, que són indubtablement les tres nacions més civilitzades del nostre continent, i estan pròximes a implantar-les Prússia, Àustria, Txecoslovàquia, i França, on el Dr. Gongerout ha treballat tant en aquest aspecte, defensant la imposició del certificat prenupcial.

No cal dir quina és l'eficàcia d'aquest procediment i com hi guanyaria la nostra raça si arribés el dia de la seva aplicació. Si bé és veritat que existeixen concepcions extramatrimonials que, naturalment, estarien fora de la llei, aquestes serien les menys i, en canvi, evitarien la perpetuació legal dels degenerats que és, sens dubte, la més temible i nombrosa. ¡Defenseu, doncs, amb entusiasme la implantació del certificat prenupcial!

Finalment, mentre esperam aquestes lleis saludables posem en pràctica l'únic recurs que ens resta, això és la *instrucció i propaganda*.

Molt gran és la seva eficàcia. Creim sincerament que tant la lluita contra l'herència patològica, com l'antialcohòlica i antisifilítica són, en definitiva, problemes ocasionats per la incultura i, per tant, es necessari lluitar contra aquest comú denominador. No basta l'aplicació de mitjans coercitius, cal convèncer la intel·ligència i guanyar el cor de les masses. Cal, doncs, instruir el poble, donar-li a conèixer la veritat crua, fer-li comprendre l'obligació moral que tots tenim de laborar per l'Eugenèsia.

Aquesta instrucció i propaganda deu exercitar-se intensament en tot temps i en tot lloc, encara que de molt diversa manera. *En tot temps*: és a dir, començant ja a l'escola primària on, en forma cíclica i discreta, deu iniciar-se a l'infant, donant-li a conèixer els principis de l'herència vegetal per després passar al regne animal; seguint més tard a la segona ensenyança l'aplicació dels principis a l'home, per acabar finalment a les aules universitàries, on deuen organitzar-se cursets i conferències amb obligatòria assistència per part de *tots* els estudiants.

De la mateixa manera, i amb l'objecte de garantir una educació eugenètica prematrimonial a tots els joves, deuen organitzar-se també a les casernes, internats, liceus femenins, etc... exemple que deu ésser seguit, per totes les societats esportives i culturals, és a dir, *en tot lloc* on la joventut es reuneixi amb caràcter oficial.

Variadíssims són els mitjans per a realitzar aquesta tasca edu-

cadora. La paraula parlada directament (cursets, conferències, mitings...); reproduïda (radio, plaques fonogràfiques) escrita (llibres, opuscles, revistes de propaganda etc.), l'art (teatre, films, etc.) són altres tants recursos que deuen utilitzar-se.

Naturalment que una organització tan complicada no pot instaurar-se súbitament. Cal una preparació seriosa i l'adopció de les mides pertinents perquè hi hagi sempre una adaptació intel·lectual i moral entre la qualitat de les ensenyances i la índole dels alumnes. De no fer-ho així, aquesta instrucció i propaganda podria resultar una arma sumament perillosa.

Ens toca ara parlar de la lluita contra la sífilis, causa importantíssima de trastorns mentals. Ens limitarem a donar-ne una lleugera idea, ja que la lluita antisifilítica no deu incloure-se com un simple capítol dins el cos de la profilaxia mental, sinó que constitueix per ella mateixa un afer de la més alta transcendència social. El problema de la sífilis, com el problema del càncer i el de la tuberculosi, adquireix relleu propi i, per tant, seria sortir del nostre tema exposar detalladament tot un pla de profilaxia social antisifilítica (1).

El problema de la sífilis és, sens dubte, un dels més difícils a resoldre degut a la seva complexitat. La prostitució, els matrimonis tardans, les condicions de la vida urbana, el comerç, etc., són altres tants factors que intervenen i que constitueixen altres tants problemes relacionats amb el de la sífilis.

Escoltem a Leredde, eminent sifiliògraf francès:

«Fins a una època recent la profilaxia de la sífilis ha estat exercida per mètodes de repressió administrativa; el seu objecte, isolar les prostitutes que són els agents ordinaris de la disseminació de la malaltia». Aquests mètodes arbitraris, que castiguen certes dones i perdonen les protegides, contrasten, per altra part, amb la impunitat de l'home que, lliure de la fiscalització sanitària, propaga tranquil·lament la infecció.

No cal discutir sobre l'eficàcia de la repressió de la prostitució «amb repressió o sense ella la profilaxia d'aquesta malaltia reposa damunt els mètodes medicals».

(1) Com diu Rogues es tracta d'una qüestió d'higiene general avui més imperiosa que mai. A França la sífilis mata cada any 150.000 habitants o sigui que en el transcurs de deu supera la xifra ocasionada per la més gran de les guerres (Gougerot). Gerrish estima en un 10 % la proporció de sifilítics a New York i Fischer calcula en un 18 % la general als Estats Units.

Això no vol dir que deguin excluir-se les altres mides, sinó fer ressaltar una veritat lògica que semblava estar oblidada: que la sífilis és una malaltia i com a tal deu ésser combatuda, és a dir, amb medicines. El tractament dels sifílítics constitueix, doncs, la mida profilàctica per excel·lència.

Sis són, segons Gougerot, els grans mitjans executius de la lluita contra la sífilis.

I—Organització del tractament.

II—Lluita contra les tres fonts de contagi: Prostitució, matrimoni (1) i contagi extravenerià.

III—Lluita contra les causes de prostitució.

IV—Institució del delictes penal de contaminació (2).

V—Profilàxia o desinfecció individual.

VI—Propaganda educadora.

JOAN I. VALENTÍ

(1) Entengui's matrimoni entre sifílítics.

(2) L'Església catòlica ja li considera i així en parlar del V manament llegim a la Teologia moral: "*De los inficionados de sífilis*".

276. *Resoluciones*.—El sifílíctic (mientras lo es):

a) No puede en conciencia contraer matrimonio.

b) Si está casado, no le es lícito usar del matrimonio sin avisar al otro cónyugue del peligro de una infección gravísima, ni la otra parte está obligada al débito.

c) Si tiene un hijo sifílíctic, no puede lactarlo su madre ni ninguna nodriza, sino que ha de recurrirse a la lactancia artificial". P. Juan B. Feneres, S. J.—*Epítome de Teología moral*. 1927.

Vegi's l'interessant llibre de JIMÉNEZ DE ASÚA: *La lucha contra el delito de contagio venéreo*. Madrid 1925.

E L S L L I B R E S

FERRAN SOLDEVILA. — *Recerques i comentaris*. — Volum I. (Història de Catalunya). — Llibreria Catalònia. — Barcelona. — 246 pp.

Aquest nou llibre del conegut escriptor i admirable historiador, — primer volum d'una sèrie en preparació — ens ha vengut a encativar amb la seva esplendorosa visita.

És prou conegut l'estil correctíssim de Ferran Soldevila, perquè vulguem, ara, nosaltres, fer-ne la seva apologia. La seva prosa, d'exquisida forma literària, és el vehicle de l'alt interès que desperten les seves narracions i investigacions històriques, assentades sempre sobre fonaments d'incontrovertible autenticitat. Els seus judicis, sempre encertats, són el producte de sòlits coneixements i acurats estudis, fets amb la paciència i fruició d'un home entregat en cos i ànima a les seves preferències.

Per això seria per nosaltres una anomalia, no fer recalcar el goig que ens ha donat la lectura d'aquesta nova producció històrica que ens ha desvetllat, a l'ensem, el desig de veure-la publicada ja en la seva totalitat.

"Recerques i comentaris", és el conjunt de dotze monografies, referents a altres tants passatges de la nostra història, els títols dels quals són els següents: "Catalunya en la guerra de Successió". — "Dues biografies". — "L'esperit bellicós". — "Els catalans i el descobriment d'Àfrica a l'edat mitjana". — "Els almogàvers". — "Consideracions sobre la reconquesta". — "L'expansió de Catalunya". — "La segona i la tercera estades de Jaume I a Mallorca". — "¿Fou Aurembiaix d'Urgell amistançada de Jaume I?". — "Sobre la política catalana a Provença". — "El somni esvaït" — i "Ferran el Catòlic i la qüestió dels remences".

És gran l'interès que desperta cada un dels capítols esmentats, però d'una manera especial el tenen, per nosaltres mallorquins, els nomenats, "Els catalans i el descobriment d'Àfrica a l'edat mitjana" en el que hi ha un estudi acurat de la cartografia mallorquina, i "La segona i la tercera estades de Jame I a Mallorca" pel criteri que hi sosté l'autor.

En el prefaci, Soldevila ens diu que el seu llibre no s'adreça als erudits, sinó al públic culte en general, i que per això ha defugit, tant com li ha estat possible, tota acumulació erudita.

Digui el que digui Ferran Soldevila, el seu llibre és un llibre que ha de fer fruit tant a l'erudit com al simple lector aficionat, ja que essent i tot una obra de pes històric, és també a l'ensem una narració alada i simple que es llegeix amb profunda delectança espiritual.

MARIO VERDAGUER. — *Islas Baleares*. — "Geografía Universal". — Publicaciones del "Instituto Gallach". — Barcelona. — pp. 355 a 385.

El fascicle n.º 27, d'aquesta important publicació de la "Casa Gallach", conté

la part referent a la geografia de les Balears, escrita documentalment per Marius Verdaguer, amb aquella "difícil facilitat" que ell sap imprimir a les seves coses, i que fa que hom se les empassi tot d'una tirada amb recança que s'acabin.

Verdaguer ens parla de totes les illes Balears, primer en conjunt i després separatament, i sense sortir-se del caràcter científic del treball s'hi veu desiar el tret característic de la seva forma literària personal.

El treball de Marius Verdaguer no és un treball de detall, ni d'extensió: és millor un resum, però un resum ben fet i interessant, com s'escau a una obra de les dimensions de la "Geografia Universal".

Acompanyen l'estudi geogràfic de les Balears multitud de gravats d'un alt interès, entre els quals n'hi ha molts deguts a l'art i al talent fotogràfic del nostre amic i col·laborador, En Jaume Escales.—E. S. R.

ARTUR PERUCHO.—*Icar o la impotència.*—Collecció "L'Estel".—16 pp.

El nom d'Artur Perucho és suficientment conegut als lectors de LA NOSTRA TERRA. Des dels començaments de la revista, aquest jove escriptor valencià hi ha col·laborat amb una assiduïtat gairebé constant, fins al punt que els seus articles, sobris i meticulosos alhora, han esdevingut quasi familiars.

No creiem necessari, doncs, presentar l'autor d'aquesta recent novella, apareguda suara dins la collecció valenciana "L'Estel", collecció que, malgrat la seva joventut i la seva modèstia, de tan sòlit prestigi ja gaudeix entre les Editorials catalanes.

"Icar o la impotència" és una bella obra sense inútil retòrica, sense cap perfil aclapadorament barroc. L'estil és incisiu, a estones potser exageradament agut. L'autor ha volgut descriure un defalliment moral, un desequilibri de l'esperit, una ferida al cor, i ho ha fet defugint l'artificiositat literària, plaent-se—pareix—amb la cruesa i la sobrietat de la narració. Un hom creu descobrir, tot llegint la novella, que l'autor ha *viscut* el drama, que l'ha sentit, que el porta dins la seva consciència i que s'ha apressat a escriure'l, per forces difícils d'esbrinar, amb una naturalitat franca i lleial. Tristany, el protagonista, per això se'ns apareix, malgrat les seves contradiccions, com un ésser real, com un home ben vivent que un dia, una estona potser, va fer-nos la confessió amarga o ens va fer endevinar la seva història i ens deixà una tristor lamentable i cruel. ¿Podríem assegurar que tal volta no fóssim nosaltres mateixos qui, com ell, en un període de la nostra vida busquéssim la llum pura, debatent-nos en les tenebres? ¿Que anhelàvem sortir d'un abisme fosc i el sol ens cremava les ales i que la nostra tragèdia, com la de Tristany, consistí en la desproporció d'un desig ardent i les energies afeblides? I encara, com aquest malaurat ¿no hem conegut un dia el dolor quotidià de la impotència de l'ànima?

Essent o podent ésser, doncs, la història de Tristany la nostra història o el reflexe d'un moment de la nostra vida, res no té d'estrany que ens interessi i captivi, emprasant el nostre interès més profund.

En aquesta primera novella seva, Artur Perucho se'ns revela com un novel·lista vigorós, ple de bones promences. La indecissió pròpia dels autors novells és, contràriament, en l'autor d'"Icar o la impotència", fermesa, sobrietat, línia recta. L'extraordinària sensibilitat i la versemblança de l'obra, per altra banda, és fàcilment assimilable pel lector, el qual tot just obert el llibre constata amb espontània joia aquella senzillesa d'estil, a què hem alludit, i que és per nosaltres, sempre, una valor ben remarcable.

Cal, tanmateix, que jutgem amb una franca severitat quelcom del llibre, que ens desplau seguidament. Aquest punt negre el representen les incorreccions ortogràfiques (creiem que més bé que a l'autor imputables als impressors o a uns altres tercers aficadissos) que, encara que no en gran nombre, observem escampades de tant en quant per alguna pàgina de la novella. Aquesta lleugera infracció gramatical, que és realment quelcom circumstancial i secundari, creiem tanmateix que calia evitar-la. Car és una llàstima que, en una obra tan valuosa per tants sentits, s'hagi descuidat un petit detall que no per ésser minúscul, com en aquest cas, hom deixa de considerar avui pecaminós en qualsevol llibre escrit en llengua vernàcula.

Quant als "valencianismes" que també observem en "Icar o la impotència", res no tenim que objectar, ans bé els subscriuríem en tota llur integritat, majorment no ignorant que el llibre l'han d'assaborir preferentment lectors de parla dialectal i sabent que ni la més alta autoritat de la gramàtica catalana proclama una eliminació d'aquestes expressions dialectals, que sempre hem cregut que cal respectar.—F. V. B.

P. OVIDI NASÓ.—*Les Metamòrfosis*.—Vol I.—Fundació Bernat Metge.—124 pp.

El tom darrer de la quarta sèrie de la F. B. M. el formen els cinc primers llibres de "Les Metamòrfosis" de P. Ovidi Nasó, la versió dels quals han fet Adela M.ª Trepal i Anna M.ª de Saavedra, que ja varen traduir, dins la tercera sèrie, les "Heroides" del mateix autor.

Precedeix a la traducció una Introducció, feta de les mateixes traductores, en la qual són estudiats els precedents, la publicació, el valor i la difusió de "Les Metamòrfosis"; i una rescensió dels diversos manuscrits existents.

Aquesta "Introducció" ens dona notícies i judicis sobre l'obra d'Ovidi molt interessants. Uns fragments de la Introducció jutjant "Les Metamòrfosis" diu:

"Amb una esma justíssima, el poeta madur hi juga, dominador de tots els ressorts de la retòrica. La seva fresca visió dintre la difícil mescla de l'erudició i de poesia, li mou herois i divinitats amb una gràcia de vivents. En la història d'Eco, en la deliciosa d'Euridice, en tantes altres va semblant les figures sense guix el corrent lliure dels seus versos". "Quan parla de la creació del món, del caos, del diluvi, tota la grandiositat se li desfà en qualitats de dibuix, de matís, de detall revelador. Es desinteressa del tema, però pinta amb fruïció. En cada recó d'aquests frescos adorables es sent la mà acariciadora de l'artífex".

Les obres totes d'Ovidi, a més de la seva valor intrínseca, tenen la importància que funden la tradició del conte i de la novella, que neixen de la difusió vasta de la seva producció, que tan ràpidament, per la perfecció tècnica dels seus versos, va esdevenir clàssica.

La versió "Les Metamòrfosis" ha estat sotmesa a la revisió del Dr. Joaquim Balcells.

LÍSIAS.—*Discursos*.—Vol. I.—F. B. M.—130 pp.

Amb la versió de dotze dels "Discursos" de Lísiat—formant el primer volum dedicat a aquest famós orador i retòric grec—s'inicia la cinquena sèrie de la F. B. M.

Joan Petit, que juntament amb Josep Vergés, féu la traducció de Càtul ens serveix aquesta versió de l'obra de Lísiat.

Aquest, fill de família benestant originària de Siracussa, va néixer a Atenes, i

anà d'adolescent a residir novament a Itàlia i va retornar a Grècia en ésser exiliat de la seva residència.

La seva intervenció en la política va costar-li, en instaurar-se el govern dels Trenta, tots els seus béns, que no pogué ja recobrar, i va haver-se de dedicar, per mantenir-se, a la logografia.

Els discursos de Lísias són de gran valor com a documents per la història d'Atenes i cal recórrer a ell com a testimoni gairebé únic en molts casos. Donen, a més, amb molt de relleu, la impressió del que era la vida a Atenes, on tothom estava dominat per l'afany de la política; la força i la importància d'aquella democràcia hi traspuen.

No són els "Discursos" peces de gran valor literari, però sí que demostren una gran habilitat, comprovada pel fet d'haver estat Lísias el model de l'escola àtica del temps de Ciceró.

Lísias és un dels autors que es llegeixen amb més gust i no hi té poca part la bella vestidura literària—simple i sòbria—de què l'ha dotat Joan Petit, la tasca del qual ha revisada Carles Riba.—R. R. T.

REVISTES

CIÈNCIA.—Revista Catalana de Ciència i Tecnologia.—N.º 33-Setembre i Octubre 1929.

El darrer número aparegut d'aquesta interessant revista catalana no desmereix gens ni mica dels anteriors.

En el primer article titolat "Metrologia" ens descriu l'autor Modest Bargalló les observacions que féu durant una seva visita al *Bureau International des poids et mesures*. En ell passa revista a la forma i disposició dels diversos models de les unitats de mesures, longitud i massa, i llurs comprovadores. Indica també les tasques del *Bureau* sobre estudis termomètrics, baromètrics, de composició de l'aire, valor de g. etc. per la relació que tenen amb l'exactitud de les mesures.

Segueix a aquest article un altre del Br. W. Williger, de Jena, sobre el "Planetari Zeiss" la seva estructura i funcionament. Aquest instrument té la finalitat de reproduir artificialment una visió de l'univers els dies en què el cel està tapat, mitjançant uns reflectors acuradament dirigits que projecten la llum damunt els núvols imitant la visió dels astres i llur disposició.

L'últim article va dedicat a les grans manifestacions científiques internacionals. En el mes d'agost proppassat es celebrà a Boston el XIII Congrés Internacional de Fisiologia, al qual assistiren els fisiòlegs catalans.

En aquest article són reproduïdes les notes presentades per aquests. Sobre la reacció actual dels ronyons privats de llur inervació, per J. M. Bellido; El metabolisme del nitrogen en la diabetis greu, per R. Carrasco-Formiguera; Sobre la naturalesa química de l'agent colesterinogen que actua a seguit de la injecció intraduodenal d'àcid clorhídric, per L. Cervera i F. Fornells-Puig; Noves recerques sobre la sensibilitat pulmonar, per A. Pi i Sunyer; Formació de l'amoniac i paper del ronyó, per S. Pi i Sunyer; Sang i intoxicació cianhídrica, per J. Pi Sunyer i Bayo; Influència de l'asfíxia sobre la glucèmia, per J. Puche-Alvarez.

Després d'aquests treballs es publiquen les seccions acostumades de "Traduccions i extractes", "Notícies i Comentaris", "Societat Química de Catalunya" i "Bibliografia", totes elles molt interessants, que posen al corrent a l'estudiós de les darreres novetats científiques.—M. M. A.

L E S A R T S

EXPOSICIONS

BARTOMEU FERRÀ

A les "Galeries Mallorquines" ha estat oberta aquesta exposició del 15 al 25 de febrer. Feia temps que En Ferrà no exposava, i així ara els progressos evidents del seu art per un camí ascencional de perfecció s'han fet veure més patents. Vetaquí l'obra sana, honrada i sincera d'un artista depurat pel treball i per l'estudi, que davant l'esplendor dels paisatges que estima intenta traduir amb els mitjans normals, sense trucs, ni atreviments de dubtosa llei, la impressió que en percep la seva sensibilitat afinada per una sòlida cultura artística. Una obra sèria i ponderada.

El mateix dia de clausurar-se l'exposició fou obsequiat En Ferrà pels seus amics amb un banquet, a l'hotel Victòria. De les paraules amb què remercià l'homenatge copiam aquestes, en les quals ell mateix defineix la seva pintura:

«Si la meva obra té algun valor crec que és el de la sinceritat. M'és igual que els *snoobs* la trobin endarrerida o influenciada per una o altra escola passada de moda. Som espiritualment fill del passat segle, i, francament, davant del caòtic moviment artístic actual, trob que no val la pena de renegar de la meva ascendència; no me tempta el lluitar en les files anomenades, no sé per què, d'avantguarda. Crec que als hereus de vint segles de cultura se'ls pot exigir quelcom més que un art mancat de salut moral i fet de teories, que una pintura metafísica en què l'abstracció substitueix la sensibilitat i que reduïda a especulacions manlleva a les matemàtiques i a la geometria, cercant sovint morboses inspiracions en les talles dels fetitxes fets pels negres. Me semblen justíssims aquells mots de Vlaminck quan diu: "En Art les teories tenen la mateixa utilitat que les receptes mèdiques: per creure-hi car estar malalt".

«Tota la meva ambició és que la meva obra no recordi directament cap escola, cap tendència, cap altre pintor; que els meus quadres siguin sols finestres obertes evocadores del nostre paisatge. Si un dia ho conseqüesc, creuré haver fet alguna cosa».—P.

A. VALDEMI

La primera quinzena de febrer va exposar a les "Galeries Costa" el pintor italià Sr. Valdemí una sèrie de natures mortes i algunes notes de paisatge de Mallorca.

Els seus quadres, la majoria de flors, obeeixen a una fórmula tècnica preconcebuda insistentment repetida; colors brillants, d'una lluentor axarolada, aconseguits a força de vernís i d'algun refregat, posats despreocupadament, amb més traça que art, per aconseguir banals efectismes.

Les seves notes de paisatge són d'una absoluta manca de sensibilitat.

Pintura hàbil i comercial, que està al marge de la pintura seriosa i que deixa al visitant una impressió parescuda al regust que tenen les horxates elaborades a base de xarops, que en comptes del sabor que correspon a l'etiqueta de la botella, deixen un gust agredolç de vernís que no us lleva la set.

ELSF. VON SCHMIEDEBERG

La baronesa Elsf. von Schmiedeberg presenta a les "Galeries Costa" una quinzena de paisatges pintats a les Balears. No logram descobrir en l'obra banal d'aquesta senyora cap caire foguer, cap neguit, que ens permeti fer un elogi de la seva pintura.—F.

CONCERTS

ORQUESTRA PAU CASALS

Amb motiu de la 200ª audició d'aquesta Orquestra, el Mtre. Pau Casals organitzà pel dia 2 del corrent a Barcelona, un concert el programa del qual estava integrat per obres dels nostres compositors.

En la primera part de dit concert va ésser, de nou, executada la *Primera «suite» de cançons i danses de la illa de Mallorca*, del nostre amic Baltasar Samper.

La crítica se'n va ocupar amb grans elogis, igual que quan sigué estrenada l'any passat. No sabríem sostreure'ns al desig de copiar el que en diu J. Gibert-Camins a «La Publicitat» de Barcelona:

«Obria el programa l'esplèndida «suite» "Cançons i danses de la illa de Mallorca", del compositor mallorquí Baltasar Samper.

D'aquesta obra «La Publicitat», a precés de l'autor, no en parlà llavors de la primera audició, que tingué lloc l'any passat al Liceu, sota la direcció del mestre Lamote de Grignon. Però ara no volem obeir més la modèstia d'En Samper i volem ajuntar la nostra veu a la lloança unànime que tant el públic com la premsa han fet a la bella obra del nostre amic.

La «suite» de Samper és realment una de les millors i més definitives composicions que el nostre art simfònic modern ha produït, i la revelació d'un simfonista de primer ordre amb totes les qualitats tècniques i sensibles per a ocupar dignament un lloc dintre el món musical internacional. En l'obra de Samper, la forma, el contingut harmònic, l'orquestració, tot és magistralment realitzat, i l'obra, malgrat ésser francament romàntica, guarda un segell personal, expressió d'una madura i forta personalitat artística.

El primer moviment, "Rapsòdia", és un magnífic pòrtic, un himne a la illa daurada, lluminós, ample i serè. L'orquestra glossa les melodies populars mallorquines "L'oferta" i "Ses corregudes", xirimies, flabiols i tamborins vibren dins la llum resplendent. En aquesta rapsòdia sembla que la música sigui feta de llum; oint-la hom li plau tancar els ulls com enlluernat per tanta de claror sonora. Tot canta; cada instrument projecta corrués de claror, cícrcols màgics policroms, amples, elegants i ardents, i d'entre aquella polifonia sembla sorgir-ne Mallorca mateixa, com una flama sonora suspesa entre la blavor de la mar i la blavor del cel.

En el segon temps l'autor ens situa amb ell a la vora de la mar. Els tabals suaument marquen els seus passos vers el lloc predilecte, els clarinets evoquen la calma majestuosa de la mar, mentre el piano i després la

celesta dibuixen unes dolces onades, breus, elegants i d'una harmonia subtil i voluptuosa com petons de sirenes. Després, insensiblement, del fons de les cales neix una cançó primer tranquil·la i gronxada, després apassionada i ardent fins a transformar-se en una superba glossa, bella explosió de lirisme i de passió i punt culminant d'aquest temps.

El compositor continua encara la seva meditació; el fill de la illa converteix en música aquells horitzons inoblidables i quan l'amant ha cantat els seus records una cançó de bressol apareix dolça i tendra com els braços de la mare i clou suaument aquest segon moviment, el més bell, sens dubte, de la «suite».

El tercer temps, "Festes", en forma de scherzo-rondó, és el més objectiu. Després de la meditació anterior, l'artista sent el desig de sortir d'ell mateix i de barrejar-se amb les festes del seu poble. Tocades de xeremies, flabiols i tamborins, cançons de ximbomba; tota la vida i la color local traduïdes per un esperit selecte, amb un gust sempre segur i sense el més lleu moment banal, ni vulgaritat. Un episodi central ens fa oir la "cançó de collir olives", formosa tonada popular, molt original de ritme; després altra vegada esclaten les danses i salten els dansaires ubriacs de sol i de ritme, fins a la represa apoteòsica del cant generador dels primer temps, amb el qual acaba brillantment aquesta bellíssima obra.

Malgrat que la «suite» de Samper ocupava el lloc menys afavorit del programa, el públic li féu, com en el dia de la primera audició, un entusiasta acolliment, i el seu autor, junt amb l'illustre Casals, foren objecte d'una vibrant manifestació de simpatia.»

Renovem, ara, la felicitació que adreçarem a En Samper, ran de l'estrena.

I si difícilment podem esperar sentir aquí aquesta «suite» per orquestra, aconsolem-nos en pensar que prest la podrem oir en discs «Columbia», ja que, segons tenim entès, l'èxit de l'obra ha decidit a dita casa a fer-la impressionar per a fonògraf, sota la direcció del mateix autor.—E. P.

TEATRE

EL METGE NOU

Els qui no creuen en la possibilitat d'un teatre mallorquí i en la falta d'ambient que li dongui vida hauran de canviar segurament d'opinió davant l'èxit obtingut pel Sr. Miquel Puigserver amb "El Metge Nou" qui s'és passejat pels teatres de Ciutat, Sóller, Binisalem, Sancelles i Inca. El públic acollí amb simpatia les situacions còmiques de l'obra, escrites amb llenguatge popular. ¿No és arribada l'hora que semblants assaigs sovintegin, per tal de crear un teatre propi, per al qual no havia de mancar la correspondència del poble, com s'ha vist en el cas del Sr. Puigserver? Que els aplaudiments que ha rebuts en cada representació sien nous encoratjaments en el camí que ha començat amb tan bon peu.—P.

PERTENECÉ A LA BIBLIOTECA
DEL
ATENEO BARCELONES

RECULLS DE FORA

“Revista de Catalunya” (octubre de 1929) reproduïx l’editorial de L. N. T. sobre la Festa del Llibre.

També reproduïx un fragment de la traducció del capítol 7 del Llibre d’Havelock Ellis “The Saul of Spain”, signada J. P. i M. i publicada al “Bolletí de la Societat Arqueològica Lulliana”, (juliol, agost, setembre i octubre de 1929).

Ferran Soldevila (“La Publicitat” 16 de gener) comenta amb les següents paraules la col·laboració estrangera a la revista dels “Estudis Universitaris Catalans”.

«Si Nicolau dona així una obra a un escriptor que fins ara no en tenia cap (un sermó de Llobet Benet, abat d’Arles), l’erudit italià Camelo Ottaviano enriqueix la bibliografia de Ramon Llull amb la publicació de tres obres llatines inèdites del Beat: “De agentia maiore”, “De adventu Messiaë” i “Liber de modo applicandi novam logicam ad scientiam iuris et medicinæ”. Aquestes obretes es troben a la Biblioteca Ambrosiana de Milà, on el Dott. Ottaviano ha descobert altres dinou còdexs lullians, ultra els que, de la biblioteca, Mateu Obrador va incloure en el seu catàleg. Resultat d’aquesta troballa, l’erudit italià es disposa a publicar un volum dins la “Collection d’Etudes de philosophie médiévale”, que dirigeix el professor Etienne Gilson de la Sorbona. Serà una nova aportació seriosa a l’estudi i a la glòria de Ramon Llull».

A “La Esfera” (15 de febrer) i signat Guillermo Rittwagen trobareu un article titolat “El castillo de Alaró. El martirio de sus defensores” il·lustrat amb tres fotografies, ben reeixides, de l’autor.

L’Orquestra Pau Casals ha complert els deu anys de la seva actuació brillant i benemèrita i amb una de les darreres audicions ha arribat al “dos-cents” dels seus famosos concerts. Amb aquest motiu els professors de l’Orquestra oferiren el dia 24 corrent a l’Hotel Orient de Barcelona un sopar d’homenatge al Mestre Casals. Del seu parlament extreiem aquestes paraules: «És la pubilla (l’Orquestra) la que festegem i a honor de la qual la festa se celebra. Mireu-la, té ja “deu” anys i li resten encara alguns anys per a créixer i per a conservar i augmentar aquesta formosor i aquesta exuberància que tots celebrem. Procurem tots que la noia creixi i es faci ben gran».

A registrar aquest cas exemplaríssim de consciència ciutadana i dignitat periodística.

“Gervasio del Cerro” (Gonçal de Reparaz) ha deixat la seva col·laboració (llarga i assídua, durant prop d'un terç de segle) al “Diario de Barcelona”, perquè la direcció d'aquest diari defensà en un article editorial el manteniment de la prèvia censura.

La benemèrita “Institució Patxot” ha fet públic el seu onzè concurs 1930. Ens plau extreure del cartell anunciador, que havem rebut, els següents paràgrafs:

«En Rafel Patxot i Ferrer fou un ciutadà guixolenc de vigorosa actuació pública, i el seu nét R. Patxot i Jubert, volent honorar aqueixa exemplar figura cívica, en 1920 instituí la present Fundació, destinada a premiar estudis monogràfics que s'adiguin amb les aficions o la manera d'ésser d'aquell patri.

Fins l'any passat, aquests Concursos foren regits per l'Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona, i enguany resten estructurats dintre la “Institució Patxot”, de la qual són una de les modalitats.

Tractant-se d'un tribut a la memòria d'un home d'acció, cal que els concursants a temes socials prescindixin d'abstraccions, i prenent els fets concrets i consumats de les coses viscudes, en facin l'anàlisi sobre la taula experimental, treient-ne les conclusions positives, amb plena llibertat d'intel·ligència.

«En la munió de fets que són el róssec de la guerra, veiem pobles fora camí, conreant ficcions condemnades per experiències seculares.

Aquesta dissort la pateixen majorment els pobles que, seguint el mal usatge de barrejar la noció de govern amb la de domini, sovint malmeten belles qualitats, i van oscil·lant de la servitud a la revolta, fases extremes d'una mateixa negació, causa d'inferioritat social.

Perxò, la tesi autoritària, postulada en l'Orient estepari, agafa tan fàcilment en terres meridionals, evocant-hi el feudalisme.

Davant de l'esgarriament, i en la freqüent desavinença entre el concepte d'Estat i el Dret Natural dels pobles, ens adrecem a la Intel·ligència, posant a Concurs el següent tema: Estudiar els casos de regressió pública que veiem a l'Europa contemporània.»

El premi ofert és de 5.000 pessetes. Les condicions del concurs seran facilitades a qui ens les demani.

A París, el mateix dia que l'amnistia li tornava la llibertat, que ell sempre defensà, ha mort l'empordanès Martí Vilanova. La seva causa—llibertat i democràcia—li feu conèixer l'exili i la presó. La seva terra nadiua, que ell estimà tant, ha rebut les seves despulles mortals. La Pàtria el considera des d'ara un fill predilecte.

D. Miquel de Unamuno, ha tornat a la seva Espanya. El seu esperit, la seva actitud i la seva conducta, durant els sis anys d'exili, són l'essència representativa de l'home-símbol, més pur i més home, que Espanya pot oferir a Europa. Salut, al Mestre que torna.

El diumenge dia 9 del corrent llegí a la "Real Academia de la Lengua Española" el seu discurs d'entrada, el poeta Llorenç Riber representant de la llengua nostrada en aquella Acadèmia.

El discurs de resposta i benvinguda fou llegit pel comte de la Mortera. Gairebé tot el text era ja escrit per l'illustre "Andrenio". La mort impedí que fos ell qui rebés personalment el nou acadèmic. Ben encertadament, però, no hi mancà la seva paraula justa i el seu esperit comprensiu.

Ambdós parlaments han estat publicats per la premsa diària local.

Riber fou homenatjat per la colònia mallorquina de Madrid. Se li oferí un dinar que tingué lloc a l'"Hotel Gran Via", duant el qual proposà la constitució a Madrid del "Casal Mallorquí".

Heus aquí els parlaments que en aquell acte es llegiren:

Bon Mestre, Fill predilecte de Nuredhduna; vos qui pulsau la lira de Melesigeni i ens feis sentir la veu de la Mare; Salut!
Salut eterna,

Mestre i custodi de la forma bella,
Vos qui cenyireu de llorer i murta
doble corona!

La illa galana vos envià a l'aspre terror de Castella. Aquí ens trobau,
amics i germans; germans de sang i de cor.

Oh! Com enyora nostre afany les clares
dolces fontanes del Parnàs hellènic....!
Mestre amb ta bella, cisellada copa
deixa-nos beure!

Deixa que tasti la sabor antiga
Que omple tes odes i dins elles dura
com un vi ranci de Falern que guarden
àmfores belles!

Nèctar poètic amb què el cor s'anima,
febre i deliris d'embriac no dóna;
dóna la calma de l'Olimp, la sana
força tranquil·la.

Qui de tal nèctar troba el gust, no cerca
l'or, ni les armes, ni el domini frèvol;
l'art és sa vida, que entre goig o penes
guarda segura.

Ah! Pugin altres a palaus que habiten
grogues las ànsies amb l'afany hidròpic;
negres insomnis que en un llit de plomes
posen espines.

Vagen al Forum, on febrós turba
crida i s'empaita disputant la presa
que la Fortuna, dins la pols humana, llança
per riure!

Poguem a l'ombra del nadiu boscatge
seny i bellesa agermanar. Oh, Artista!
Seny i bellesa que amb ta lira formen
digna aliança!

Aquestes estrofes del gran Patriarca semblen que aletegin aquí, per a vos, oh, Mestre! Sou del qui sabé pujar—assenyalant-vos al camí—al dormit Castell de la Pàtria, i pulsar l'arpa polsosa i al fat de la dolça melodia, ressuscitar un poble!

El Poble viu! Nostre Poble viu! La raça dels bells cantors no s'ha extingida! Pulseu, pulseu, doncs—Oh, Mestre!—l'arpa consagrada; i el poble, rediviu, gaudezca de la seva pròpia vida!

Dins la plena cultura mastiena o argàrica, unguits d'immortalitat, quan Zonara anomenava la nostra pàtria *Les Jesuses*, els fills ancestrals, catorze segles abans de Crist, exploraven aquelles amades cales meravelloses, aquells nostres alzinars impolluts... La nostra antigor, és força augusta! Després fou, la nostra Pàtria, la incomparable *Gimnèsia* dels hellènics, i dins la cova meravellosa, aixoplugada amb la púrpura dels déus, deixà Melesigeni la seva lira, al fat meravellós de la nostra Deesa... Púnics, berberics, romans, bizantins, hebreus, catalans... inocularen a la sang vitalíssima, les seves pròpies energies i riqueses. Duim la nobilitat de cent pobles augusts!...

La població ibèrica, guardant la mar blava i clara, impotent per aturar la invasió brebice i l'avanç dels estols ibèrics—que pugnaven, des del Tàder, per arribar a la conca suau del Sícanis—, es deixa dur, com qui somnia, en les bales dèbils, sobre la blavor gràcil i suau de la mar nostra, encertant a descobrir el paradís de Mallorca. Paradís! Aquesta és la significança glotològica de les *Jesuses*; focolar de déus, llar heroica.

I aquells foren els nostres aborígens. Gloriosos avantpassats, com no els té cap poble! Després...—qui sap el camí misteriós de la història?—havien de beure amb delit hellènic, la veu suau de la Provença... I amb l'encís de la nova parla, l'Alt En Jaume preparà les núpcies eternes de la Pubilla del Mar Blau, amb el Continent heroic. El gran Jaume III hagué de caure abans cobert amb la púrpura sagnant dels herois ancestrals, dins la plana de Lluchmajor; i si Ferran d'Aragó ens uní a la noble Castella, més endavant, abans també hagué de proclamar ben alt, com un pacte sagrat i indefectible, el "*Tanto monta*", del qual, posteriorment, homes coronats renegaren, per vergonya de la història.

Els nostres aborígens, amb la seva nuesa baronil, amb la seva agilitat insuperable, amb la seva serenitat augusta, —com filla que era de la nostra mar i del nostre cel,—foren els valents que allunyaren l'enemic amb la pedra de torrent de la bassetja; els qui plantaren la grandor megalítica dels nostres talaiots i navetes; els qui erigiren al seu entorn els murs forts que els milenis respectaren; els qui mantengueren heroicament la llibertat, i que si cediren al fill de Roma augusta, sols fou quan Roma augusta, es proclamà germana nostra, no senyora!

Ja tornaren els poetes. Pariren fills de benedicció el Cel i la Mar. I passaren els temps vergonyosos. La Dama suau i condormida del Castell pairal s'ha despertada; i al fat de la dolça lira de Melesigeni, pulsada pels nostres immortals cantors, joves generacions ressuscitaren. En Riber avui la pulsa i

germina la llevor feconda!

És cert que existeixen moments d'aturada i d'oblit dins les cultures; però sempre són prou transitòries quan alena, dins els cor del poble, una tradició de grandesa. I així com cada any somriu la dolça primavera a promeses i més saludables auguris, després dels dies tenebrosos i les fredes nits de neu i de glaç; també els pobles—que tenen una ànima immortal—

veuen renèixer la dolça primavera de la vida colectiva, i reflorir els ametlers i els tarongers, com a nius—que són—d'infinita fecunditat.

Amam els poetes! Perquè són els fills predilectes de la Mare. Amam els poetes! Perquè, a flor de llavis, tenen el fat de la prometença...! Perquè obren la taumatúrgia de la resurrecció dels pobles!

Ja estan just a sol ponent, els dies en què molts de mallorquins, flaquejaren... Avui—oh, Joves estudiants, esperança de la Pàtria—en aquesta festa íntima, de família, heu sabut commoure, amb el vostre gest sà i viril, el cor dels qui ja arribarem a dalt de l'aiguavés de la vida, i tombam, cap avall, amb el front gràvid de pensaments trists. El mateix general Weyler ha volgut sentir el vostre cant de resurrecció; el venerable Fill de la Terra, qui sap de lluites i del que és la vida dels homes i dels pobles, ha volgut sentir les vostres ànsies i les nostres esperances juvenils. Tombam, sí; però amb el cor enriquit de promeses afalagadores..!

La Pàtria declararà honors sobre Vos, Mestre en Gai Saber, germà Riber, Fill de benedicció de la Mare Terra; de la florida Roca enyorada! La joventut estudiosa acaba de trencar sobre el vostre cap la copa alabastrina i vos ha vessat abundantament el bàlsam saludable de l'afecte... Bàlsam de valor intensa que ens duu fins aquí els aires de Mallorca, dels nostres pins, del nostre cel blau i de la nostra mar blava... Enyoram tant...! Aquest embat dolç, insubstituïble, ens ofrena aquelles notes suaus i fortes—*suavis fortitudinis*—d'aquell altre Cantor sublim de la Raça, escoltades de llavis de Nureddhuna, immortal Numen de la nostra sang heroica, quan, tota evocació, ungida de llum, embaumada amb el flaire immortal, volant al vent la seva dolça cabellera, erigida tota augusta, a l'ombra del sagrat alzar, sobre el talaiot, que és emblema de poder, d'eternitat i de serenor, es dirigia a totes les futures generacions de mallorquins, dient:

Ah, els forts venen dels forts! Alçau l'emblema
de l'avior legítima;

que cada poble sols ateny son astre
seguint per la seva òrbita!

Fills d'una raça dreturera i forta,
que unia el seny amb l'impetu,

No renegueu de vostra sang!

Oprobi pel fill qui n'és apòstata!

He dit.—FRANCESC SUREDA I BLANES.

Altíssim Poeta i Mestre de Jovenesa:

Diguereu l'altre capvespre que fer morir una llengua era un pecat contra la vida social. Per mostrar que la nostra no ho era,—perquè com a representant d'ella merescudament vos escolliren per omplir un lloc d'una Acadèmia de parla diferent de la vostra—sinó esplendorosa i viva sota la ploma de l'autor de "Les Coroncs", anomenareu Mallorca i la seva llengua nombroses vegades, comparant una i l'altra a les coses més formoses del món; i davall d'aquestes invocacions, el nom de la illa quedà enlairat, a l'altura dels estels, que es miren dins les somniadors aigües de cristall i blavor, de les nostres cales mallorquines.

Dia gran, va ésser el diumenge per Mallorca, quan un fill il·lustre de Campanet va entrar doblement dins la dita Acadèmia: artífex sublim de dues llengües germanes que tanta glòria ha donat i donarà a les lletres

espanyoles; davant aquest fet cap mallorquí pot restar indiferent; per això nosaltres que romanem fora la illa mare, avençam als que allà vos esperen, per a testimoniar tot quant vos estimen.

I si som d'una terra tan hospitalària que quan demanam el camí trobam un amic, vos que ja el sabeu, que sou el camí mateix que ens duu els records, la llengua, el triomf de la llengua i de la nostra terra a un poble d'altre rall, i fa ressorgir als nostres ulls i dins el cor la nostra gloriosa història, no ens queda res més que dir, sinó que cap de nosaltres el podrem perdre, ja que tenim en vos un germà que tant bé ens sap assenyalar les fites.

I amb aquell títol de germà i en nom dels presents mallorquins, i com humil representant d'ells, vos oferesc aquesta mostra de l'admiració i agraïment que vos tenim, com a Cantor de la Terra, Trovador de tota formosura i valent mallorquí de sang i de cor!

He dit.—JOAN ALEMANY.

El nostre número extraordinari del proppassat desembre ha merescut l'atenció—que agraïm cordialment en nom de L. N. T.—de la premsa catalana.

Remarquem l'article de Ferran Soldevila, "Una commemoració digna" ("La Publicitat", 6 de Febrer) que "El Dia" ha reproduït, i el comentari de T. G. (Tomàs Garcés) titolat "Solidaritat" ("La Publicitat", 12 de febrer).

Antoni M.ª Sbert un dels "morts civils" de la Dictadura, símbol de la nova joventut, terminat el seu confinament ací, ha anat a Barcelona on, malgrat d'ésser poc coneguts el seu nom i la seva obra, ha estat rebut triomfalment com correspon als rebels dignes.

Miquel Ferrà en féu, el dia de l'arribada, la seva presentació a Catalunya des de "La Publicitat".

Després Sbert ha arribat a Madrid, bressol de la F. U. E., d'aquesta novella generació universitària liberal i federal, que acabdilla Sbert. La rebuda que se li ha fet ha tingut tot el caràcter d'un acontereixement nacional. Tota la premsa, de dreta i d'esquerra, se n'ha ocupat. Fullegeu les revistes gràfiques de la setmana i us en fareu ben càrrec. D'entre les coses millors que ran del cas Sbert s'han dit darrerament nosaltres destriem el discurs de l'Alomar en el banquet que oferirem a Sbert al "Grand Hotel" i la carta que el Mestre Unamuno li adreçà el dia de l'homenatge que els seus companys li dedicaren i que tingué lloc a "La Bombilla" de Madrid.

Per exemplaritat de la joventut que ara es forja, caldria que algú reunís en un llibre les "Memòries de Sbert, l'estudiant i el ciutadà."—F. de S. A.

N O T I C I A R I

HOMENATGE A ANTONI M.ª SBERT

Tan prest com se sabé la nova que s'havia aixecat el confinament al nostre amic Antoni M. Sbert, fou organitzat un banquet en honor seu, acte que va revestir la més gran importància.

Tingué lloc aquest homenatge el dia 3 del corrent al menjador del Grand Hotel que estava completament ple de ciutadans (passaven de dos-cents) desitjosos de manifestar la satisfacció per la seva justíssima rehabilitació acadèmica i civil i testimoniar-li el més càlid homenatge per la seva conducta exemplar d'activa i viril protesta contra la dictadura.

Va ocupar la presidència de l'acte N'Antoni M. Sbert, acompanyat de l'arxiver de la Diputació, En Joan Pons i Marquès; el catedràtic Gabriel Alomar; i altres personalitats representants de la intel·lectualitat autèntica de Mallorca i dels partits conservador, republicà i socialista.

A l'hora dels brindis llegí les adhesions En F. de S. Aguiló, d'entre les quals cal remarcar la del Secretari de la Diputació, Sr. Miquel Font (que fou aprovada amb visques al funcionari digne) i la del ex-diputat a Corts Don Josep Socias la qual es rebé amb una simpatia i entusiasme tan frenètic que hagué de repetir-se la seva lectura. Deia així:

«Con mucho afecto, lazo ya de abolengo entre nuestras familias y con gratitud ciudadana felicito a usted cuya voluntad de acero, puesta al servicio de su poderosa intelectualidad y cultura, ha contribuido a que España regresase a Europa, alcanzándose el rescate de la justicia, madre excelsa i adorable, que también regresa de su largo y amargo cautiverio.»

Oferí l'àpat el poeta Joan Pons amb les següents paraules:

«En escampar-se fa uns quants dies, les noves atropellades dels canvis governamentals de Madrid, fórem molts, tots els presents sens dubte, que vàrem veure immediata la vostra rehabilitació, i, en preveure-ho així, nasqué la idea d'aquest homenatge, amb el qual volíem fer manifestació pública i patent de la nostra adhesió, i aprofitar les primeres retxilleres de la llibertat qui torna per filtrar-hi efusivament el goig de la nostra simpatia.

Aquí teniu, doncs, aquest acte nostre de presència. No hem vengut a oferir-vos aquest dinar en nom de cap idea precisa, ni de cap color polític determinat. Cadascú pot seguir pensant per sí mateix encara, sospesant en silenci les afinitats intel·lectuals, sentimentals i cordials que podran ajuntar-nos aviat, sembla, a l'entorn d'ideals llarg temps contenguts, que puguen encarnar en organitzacions futures.

Sense el color precís, però, de cap agrupació ni de cap programa, gents de tots els matissos reunits a l'entorn d'una mateixa taula, per celebrar el retorn d'un proscrit a la llibertat acadèmica, hi ha segurament un denominador comú que ens uneix a tots, que no necessita expressar-se en cap fórmula massa precisa i concreta per fer-nos sentir com, amb el vostre

retorn a la Universitat, celebrem el retorn de ciutadanes llibertats més altes que el fan possible, lluny d'un aire massa enrarit que no ens hàviem sabut avesar a respirar a pler.

Sentint-nos sempre mallorquins, ben acompanyats aquí pels qui no ho sien—i més tractant-se d'idees generals d'humanitat davant les quals no hi ha mai ningú foraster,—celebrem el terme del vostre desterro que agraïm, en el fons, que pogués ésser en la seva darrera etapa, a casa vostra i entre els vostres. Estudiants, els que ho són en sentit estricte, i els que no ho som ja, no tan lluny tampoc dels anys universitaris que n'haguem oblidat l'encís de joventut, vivificant a despit de totes les reserves, estam contents, en aplegar-nos d'aplaudir els vostres esforços per la incorporació dels estudiants a la vida civil de l'Estat.

I pel màxim esplendor d'aquesta vida civil, sota els indeclinables imperatius de la Justícia, és el nostre vot i la nostra esperança”.

D'entre els parlaments que a continuació es pronunciaren, volem copiar en aquestes pàgines el de l'illustre Gabriel Alomar:

“És per a mi una gran satisfacció adherir-me a aquest homenatge, perquè hi veig una multiple i eloqüent significança. En primer lloc, vós, ciutadà Sbert, rescatau pecats tradicionals de la nostra Mallorca tímida, plena de seny, avesada a posar sordina a les més imperioses exaltacions de l'ànima. Jo veig en vós l'esperança, el començament d'una Mallorca nova, destinada a aportar a la ciutadania un to major, a fer-se una personalitat colectiva, fidel a la veritable avior, i digna, a un mateix temps, de l'impuls adelerat d'un Ramon Llull i de l'energia d'un Joanot Colom, coronada pel martiri.

En segon lloc, festejam en vós la representació, ben merescuda, de l'estudiant espanyol, qui ha rescatat també la passivitat nacional davant un règim, fundat en l'afirmació de la incapacitat ciutadana i en la pèrdua de la sobirania del poble. Mai com en aquest moments no he tingut l'orgull de sentir-me professor. Mai com avui no m'he sentit revestit, no de la toga simbòlica del catedràtic, sinó d'aquella altra toga tribunícia que conferia als ciutadans de Roma la suprema investidura. Jo voldria aprofitar aquest moment simbòlic per a tributar a aqueixa benemèrita juvenesa la meva gratitud: per haver demostrat que el camp nacional no és una sementera estèril, sinó que cal esperar d'un pervenir ben pròxim collites esplèndides.

Mentre els estudiants d'altres nacions donaven al món vergonyoses mostres; mentre els romanesos, els hongaresos i els austríacs continuaven vilment contra els jueus la sevícia de les antigues persecucions; mentre les colles dels estudiants parisencs, emmetzinats per l'*Action Française* rivalitzaven amb els *camelots du roi* en la vesània nacionalista; mentre els estudiants italians consumaven l'entrega de les Universitats a la malura odiosa del feixisme, els estudiants espanyols i vós, ciutadà Sbert, a la davantera, recollíeu d'en terra la caiguda senyera de la llibertat i l'alçàveu a l'aire sense temor, recabant la perduda majestat de si mateixos, i encarnant en la seva joventut l'esperit difós de la ciutadania i de la pàtria.

Gràcies a tots, per haver-me donat l'espectacle d'aquesta diada gloriosa, que serà segurament l'anunci d'altres jornades fins arribar a la consecució definitiva de les nostres esperances”.

L'acte es clogué, en mig de gran entusiasme, amb un parlament de gràcies de l'homenatjat que fou llargament aplaudit.

EMIGRACIÓ

Ha començat a Eivissa un corrent de emigració cap a Amèrica i Alger que amenaça acabar amb la gent jove a la illa veïna i amb l'agricultura

per manca de braços. A més, s'ha emprès la tasca de tallar arbres per aprofitar les terres per sembrar, tant que no està enfora el dia en què es vegin els pins només que als capcuruculls de les muntanyes.

CONFERÈNCIES

Féu un bell parlaments al "Colegio Provincial de Medicina de Baleares" el President de la Reial Acadèmia de Medicina, En Gabriel Oliver, sobre "Tuberculosis, Divagacions sobre la higiene social i profilaxis" malaltia que presentà com una enfermetat infecciosa, i sobre la tuberculina, com a preservatiu. L'organisme menys resistent és un terrer preparat per al contagi. Per això la higiene deu ajudar-lo i defensar-lo i l'individu propens ha de practicar els preceptes higiènics. Les escoles a l'aire lliure són un preservatiu per als infants d'atavisme tuberculós. La tuberculosis de les vies respiratòries és la més perillosa. És amenaça formal la convivència d'individus, que poden arribar a ésser focus d'infecció. Tractà seguidament de l'herència tuberculosa llegada pels pares als fills i dels treballs de Calmette, cuidats a fer molta de llum en aquest aspecte. La tuberculosis és una malaltia social i per això mateix demana que sia social la profilaxis i que les autoritats manin el compliment de les regles higiènico-socials de profilaxis antituberculosa. Cita l'obra a fer dels sanatoris i preventoris, dels quals Mallorca prest en tindrà un, on trobaran recer els malalts menors de 15 anys, que pateixin misèria fisiològica. El tractament serà fisioteràpic, helioteràpic, hidroteràpic, Raengenteràpic, etc. La pedagogia ajudarà la medicina ultra amb l'educació i instrucció corresponents amb treballs manuals etc.; es pot esperar molt de bé de totes aquestes precaucions. El conferenciant lloa les vacunes com element preservatiu, puix donarien immunitat a la persona, amb la qual cosa s'avançaria força en l'obra antituberculosa, i minvaria la difusió de tan terrible malaltia.

* * *

En donà una altra En Joan Alcina Melis sobre "Eugenètica i natalitat" en la que afirma el fet de minvar a Europa la natalitat degut bé a un factor biològic, això és a una espècie de cansament reproductor de les races quan arriben a un alt grau de progrès, bé a altres factors conjuntament d'ordre social, tals com l'urbanisme, la gran indústria, el treball excessiu, etc., com també al moviment malthusià. Parla de les lleis de l'herència, certes però encara prou inconegudes. Costa fixar d'entre els caràcters quins són hereditaris i quins adquirits. Amb tot, quan l'eugenètica atenyi tal perfeccionament que dongui normes, mai aquestes no s'oposaran als preceptes morals i religiosos.

HOSTES IL·LUSTRES

Amb l'amic Joan Estelrich és estat hoste de Mallorca per alguns dies André Billy, il·lustre novelista, historiador i crític francès. És autor d'una notabilíssima "Literature Française contemporaine".

SOCIETAT ARQUEOLÒGICA LUL·LIANA

Aquesta meritíssima i tan nostra Societat tengué la junta general reglamentària que anualment celebra en el mes de gener. Es parlà dels treballs realitzats, encara que debades, per treure els objectes depositats al Museu Arqueològic Diocesà. Després es retregué que la Directiva havia acordat

demanar al Nunci de S. S. el permís, per si venia el cas, de poder demanar en el Tribunal civil l'Ordinari d'aquesta Diòcesi i subsidiàriament el Patronat del Museu; que el President de l'esmentat Museu s'oposà a l'entrada al Museu d'una comissió nomenada per la Directiva, per tal de comprovar la llista d'objectes demanada pel Provisor, negativa de la que se'n aixecà acta notarial. A més, es veié amb disgust haver-se perdudes per part de la Comissió de Monuments les quantitats ofertes per l'Estat amb el fi de restaurar el claustre de Sant Francesc i comprar el talaiot de les Païsses. S'acordà demanar a l'Ajuntament que llevi els abeuredorets que pobrissonament volten la font de les Tortugues i també adherir-se a l'obra de conservació dels molins.

EL FANTASMA ESVAÏT

Un bell matí la llum és més clara i alegre. Agafam els diaris per llegir-los amb l'avorriment i poc interès de sempre. Unes lletres grosses ens donen la nova culminant del dia: que el Dictador se n'havia anat amb tota la comparsa. La Dictadura, resum de tots els escarnis i tiranies, havia desaparegut de l'escena. Primo se n'era anat podent recitar aquells versos del nostre poeta Forteza:

¡Que de pressa es desvaneixen
les alegres il·lusions,
els altius somnis de glòria
els dolços somnis d'amor...
¡Níguls d'or, níguls de plata,
nigulets de tots colors...
d'altres brodau l'existència
jo vos dic per sempre *adiós!*

EL POBLE CONTRA LA DICTADURA

Malgrat la vigilància de les autoritats per esquivar tota manifestació irada per part del poble, qui ha patit resignadament tant de temps una governació arbitrària i despòtica, el poble ha exterioritzat la protesta contra la desencertada gestió municipal. A Capdepera els gabellins organitzaren per espai d'alguns dies un concert eixordador amb xiulets, picarols, corns i llaunes, expressió ben eloqüent de llur indignació. A Bunyola un estol de veïns mostraren als consellers *esquirols* el desig que se n'anassen i, a més, romperen el rètol amb el nom del Dictador caigut; això mateix se féu a Algaida i a altres pobles de Mallorca.

EL MUSEU D'ARTÀ

Llegim al semanari "Llevant":

"Han ingressat al Museu: cinc vasos de terrissa procedents del Rafal Cagolles (Manacor) i en la secció d'Història Natural un parell d'ocells. Arriben a tres-cents els objectes de la secció arqueològica catalogats i en queden per enllestir un centenar".

TURISME

La Junta Provincial de Turisme pensa construir a llocs escaients una partida de casetes, que serviran als turistes de punts de parada i refugi.

Aquest mes de febrer ha atret a la nostra illa un bon contingent de turistes, que han pogut contemplar la bella florida dels ametlers i alhora les belles naturals. Bastants, i amb prou raó, se queixaren del mal estat de les carreteres que desdiu de l'increment que pren a Mallorca l'arribada sempre seguida, d'estrangers.

* * *

Ha començat ja la circulació per la nova carretera que uneix Pollença amb Cala Pi de la Posada, i que pot considerar-se de primer ordre entre les rutes de turisme a Mallorca. Així, tot Formentor roman obert als ulls dels visitants per terra.

Prop de l'Hotel "Formentor", ran del mar i dins atapeït boscatge, es construeix un camp de "golf" que segurament aprofitaran els forasters que passen llargues temporades a Mallorca. Aquesta nova atracció, junt amb la formidable obra de propaganda que porta feta la direcció de l'Hotel, la devem al seu propietari Don Adam Diehl, l'enamorat de la nostra illa, al qual tan agraïts devem estar per la seva obra plena d'entusiasme.

* * *

És arribat el paquebot anglès "Empress of Scotland" amb prop de tres-cents turistes.

També arribà l'"Homer" procedent de Alger, amb tres-cents passatgers, dels quals no en pogueren desembarcar més que uns setanta. La premsa féu notar la necessitat d'orientar la reforma del port cap l'interior de la badia. El paquebot alemany "Cap Polonio" procedent d'Atenes, ancorà igualment en el nostre port.

LES OBRES DEL TREN

Les parets de ciment armat que es basteixen ran de la murada per les estacions del ferro-carril comencen ja a alçar-se a flor de terra. Els obrers, amb lluita seguida contra la mar que els adessava la terra que anaven tirant a força de camionetes, han adreçat llur esforç a les estacions, contra les quals l'implacable enemic res no hi podrà.

UNA SUBVENCIÓ

La "Gaceta" publica una R. O. per la que es concedeix a don Antoni Monjo una subvenció de 30.000 pessetes per l'edifici bastit a Maria de la Salut per Escola Graduada, amb tres seccions per nins.

LA NOSTRA TERRA

DIRECTOR:

ANTONI SALVÀ I RIPOLL

Redacció:

Carrer de Palacio, 91. — Ciutat de Mallorca

ADMINISTRADOR:

JOAN FERRER I SERRA

Administració:

Jaume II, 10, Llibreria. — Ciutat de Mallorca

Preus de subscripció: Any, 12 ptes. — Trimestre, 3 ptes. — Número solt, 1'25 ptes.

ESTAMPA D'EN FRANCESC SOLER. — SANT FRANCESC, 2 I 4. — PALMA DE MALLORCA